14/05/2019

Γιατί τα Ευαγγέλια γράφτηκαν στα Ελληνικά;

/ Ορθόδοξες Προβολές

Πότε, πού, από ποιους και πώς καταγράφηκε η ιστορία του Ιησού στην Καινή Διαθήκη

Η δύναμη της ελληνικής γλώσσας αντικατοπτρίζεται και μέσα από τα τέσσερα Ευαγγέλια, δίνοντας το στίγμα της εποχής, οπότε και γράφτηκαν τον 1ο αιώνα μ.Χ.

Για τα τέσσερα Ευαγγέλια επελέγη η Ελληνική που μιλιόταν την Ελληνιστική Εποχή, γνωστή ως «Κοινή», και όχι η Αραμαϊκή, η μητρική γλώσσα των Ιουδαίων, όπως θα ήταν λογικό, μια που γράφτηκαν από Ιουδαίους. Ο λόγος ήταν φυσικά η δύναμη και η απήχηση που είχε η Ελληνική σε όλη την επικράτεια της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας, ως παγκόσμια γλώσσα των γραμμάτων στο πλευρό της Λατινικής.

Τα Ελληνικά που χρησιμοποίησαν οι Ευαγγελιστές ήταν στην καθομιλουμένη-απλουστευμένη της εποχής γλώσσα, την «Κοινή», που αποτελούσε την ενδιάμεση γλώσσα μεταξύ της Αττικής των Κλασικών Χρόνων και της Νεοελληνικής. Μόνη εξαίρεση αποτελεί το κατά Ματθαίον Ευαγγέλιο που γράφτηκε πρώτα στα Αραμαϊκά και αργότερα στα Ελληνικά.

Τα κείμενα αυτά αποτελούν, πέρα από την προσωπική κατάθεση της μαρτυρίας αυτοπτών μαρτύρων, των Ευαγγελιστών Ματθαίου και Ιωάννη, των γεγονότων γύρω από τη ζωή του Χριστού, που περιγράφονται παράλληλα με τη μεταφορά των προφορικών παραδόσεων που κυκλοφορούσαν από στόμα σε στόμα, αλλά και των μικρών γραπτών συλλογών που αναφέρονταν στη ζωή του Ιησού και κυκλοφορούσαν μεταξύ των πρώτων Χριστιανών.

Από αυτά τα κείμενα δεν έχει διασωθεί μέχρι στιγμής κανένα, ο απόηχός τους είναι όμως αναγνωρίσιμος από τους ειδικούς στα Ευαγγέλια, αλλά και τις επιστολές του Αποστόλου Παύλου, από τον οποίο έχουμε και το πρώτο κείμενο το 51 μ.Χ. γύρω από τον Ιησού, την πρώτη επιστολή προς Θεσσαλονικείς.

Το πρώτο Ευαγγέλιο γράφτηκε από τον Μάρκο, μαθητή του Αποστόλου Παύλου και αργότερα του Πέτρου, στη Ρώμη, μετά το μαρτύριο των δύο αυτών Αποστόλων και πριν από το έτος 70 μ.Χ. Σύμφωνα με τους ιστορικούς, η πιθανότερη χρονολογία συγγραφής του Ευαγγελίου του Μάρκου είναι το 65 μ.Χ. Τα όσα περιγράφονται σε αυτό φαίνεται ότι αποτελούν τον απόηχο κυρίως των διηγήσεων του Αποστόλου Πέτρου. Ο Μάρκος ονομαζόταν αρχικά Ιωάννης και το ρωμαϊκό όνομα με το οποίο έγινε γνωστός τού δόθηκε αργότερα.

Σύμφωνα με την παράδοση, ο Μάρκος ίδρυσε την εκκλησία της Αλεξάνδρειας στην Αίγυπτο, ενώ είναι ο προστάτης της Βενετίας μετά την κλοπή του λειψάνου του από δύο εμπόρους της Γαληνότατης το 828, οι οποίοι το μετέφεραν στη Βενετία. Θεωρείται ότι πιθανότατα ο Μυστικός Δείπνος έλαβε χώρα στο σπίτι της θείας του, αδερφής του Αποστόλου Βαρνάβα, της Μαρίας, στην Ιερουσαλήμ.

Το δεύτερο, χρονικά, Ευαγγέλιο είναι εκείνο του μαθητή του Ιησού, του τελώνη, δηλαδή του φοροεισπράκτορα Ματθαίου από τη Γαλιλαία, το οποίο γράφτηκε μεταξύ του 70 και του 80 μ.Χ. και καταγράφει την προσωπική μαρτυρία του στο πλευρό του Χριστού. Για τη ζωή, τη δράση και τον θάνατό του είναι γνωστά ελάχιστα στοιχεία.

Υστερότερο είναι το Ευαγγέλιο του Λουκά, μεταξύ 80 και 90 μ.Χ. Ο Λουκάς ήταν γιατρός, καταγόταν από την Ελλάδα και υπήρξε στενός συνεργάτης του Παύλου, συνοδεύοντάς τον σε πολλές από τις περιοδείες του. Μάλιστα, όταν ο Παύλος ήταν φυλακισμένος στη Ρώμη, μόνο ο Λουκάς ήταν μαζί του. Σύμφωνα με κάποιες παραδόσεις, κήρυξε στη Νότια Ευρώπη και μαρτύρησε στην Ελλάδα. Ο Λουκάς είναι ο συγγραφέας και των Πράξεων των Αποστόλων, που περιλαμβάνονται επίσης στην Καινή Διαθήκη.

Το τελευταίο χρονικά Ευαγγέλιο έχει ως συγγραφέα τον μαθητή του Χριστού, τον

Ιωάννη. Θεωρείται ότι γράφτηκε περί το 90-100 μ.Χ. και είναι από τα πλέον λεπτομερή, με ένα ιδιαίτερο λογοτεχνικό ύφος. Ακριβώς λόγω του ύφους του χαρακτηρίζεται ως «Θεολόγος».

Ο Ιωάννης δίδαξε στη Μικρά Ασία και στην Ελλάδα και πέθανε στην Πάτμο, όπου και εξορίστηκε μαζί με άλλους χριστιανούς επί αυτοκράτορα Δομητιανού. Στο νησί αυτό έγραψε και την περίφημη "Αποκάλυψη", η οποία με έντονα συμβολικά στοιχεία, που έχουν προκαλέσει ανά τους αιώνες πολλές συζητήσεις, απευθύνεται στους χριστιανούς της Μικράς Ασίας, με στόχο να τους ενθαρρύνει ώστε να υποφέρουν τα δεινά που περνούσαν, με τη διαβεβαίωση ότι αυτά θα τελειώσουν σύντομα.

Τα Ευαγγέλια του Μάρκου, του Ματθαίου και του Λουκά χαρακτηρίζονται ως «συνοπτικά», καθώς έχουν μεγάλες ομοιότητες μεταξύ τους. Οι Ματθαίος και Λουκάς βασίστηκαν στο Ευαγγέλιο του Μάρκου για να συγγράψουν τα δικά τους, προσθέτοντας τις επιπλέον πληροφορίες που γνώριζαν.

Τα "βιβλία" της εποχής

Σε πάπυρους και περγαμηνές τα πρώτα Ευαγγέλια

Τα πρωτότυπα κείμενα των Ευαγγελίων και οι πρώτες "εκδόσεις" που κυκλοφόρησαν αρχικά στην Ελληνιστική Κοινή και από τον 2ο αιώνα στις άλλες γλώσσες, όπου άρχισαν να μεταφράζονται, γράφτηκαν – όπως όλα τα κείμενα της εποχής – σε φύλλα πάπυρου αλλά και περγαμηνές.

Τα μεν πρώτα ακολουθούσαν τη μακραίωνη παράδοση της Αιγύπτου με την επεξεργασία των βλαστών του φυτού "πάπυρος", που φύεται στις όχθες του ποταμού Νείλου, τα οποία κόβονταν σε λωρίδες και συγκολλούνταν με την κολλώδη ουσία του φυτού μεταξύ τους, δημιουργώντας αυτό που γνωρίζουμε ως πάπυρο.

Τα φύλλα αυτά, στα οποία γράφονταν κείμενα της εποχής, τυλίγονταν σε κυλινδρικούς ράβδους για την αποθήκευσή τους. Πρόκειται για τα γνώριμα από την αγιογραφία ειλητάρια που κρατούν οι Άγιοι σε πολλές παραστάσεις της ορθόδοξης εικονογραφίας. Αποσπάσματα της Καινής Διαθήκης σε πάπυρο, τα οποία έχουν διασωθεί, χρονολογούνται από το 125 μ.Χ.

Όμως ο πάπυρος είχε ένα βασικό μειονέκτημα: δεν ήταν ανθεκτικός ειδικά σε περιβάλλοντα εκτός Αιγύπτου. Έτσι η διάδοχη κατάσταση ήταν η περγαμηνή, που αποτελούσε επεξεργασμένο δέρμα ζώων, κυρίως βοδιού και κατσίκας, πάνω στο οποίο γράφονταν τα κείμενα.

Στη συνέχεια διπλωνόταν στη μέση δημιουργώντας τα "τετράδια", δηλαδή τετρασέλιδα που ενώνονταν σχηματίζοντας τα βιβλία της εποχής, γνωστά ως "κώδικες". Για την ιστορία, το όνομα της περγαμηνής προέρχεται από το κυριότερο κέντρο παραγωγής και εμπορίας της περγαμηνής, την Πέργαμο στη Μικρά Ασία.

Τα τέσσερα ζώα… σύμβολα των Ευαγγελιστών

Στην εικονογραφία, από τα πρώτα χριστιανικά χρόνια, οι Ευαγγελιστές συμβολίζονται με τέσσερα ζώα, τα οποία συχνά συνοδεύουν τον Χριστό σε δόξα. Φυσικά η επιλογή του συμβολισμού δεν είναι τυχαία, αλλά παραπέμπει στην προφητεία του Ιεζεκιήλ, σύμφωνα με την οποία είδε τον Θεό να κάθεται στον θρόνο περιστοιχιζόμενος από Αγγέλους που είχαν τη μορφή τεσσάρων ζώων, ανθρώπου, λιονταριού, μοσχαριού και αετού.

Πηγή του συμβολισμού είναι επίσης η "Αποκάλυψη" του Ιωάννη (Δ' 4-7: «και το ζώον το πρώτον όμοιον λέοντι, και το δεύτερον ζώον όμοιον μόσχω και το τρίτον ζώον έχον το πρόσωπον ως ανθρώπου, και το τέταρτον ζώον όμοιον αετώ πετομένω»).

Το μοτίβο της αντιστοίχισης των τεσσάρων ζώων με τους Ευαγγελιστές είναι κοινό σε Ανατολή και Δύση και προτάθηκε αντίστοιχα για τις δύο Εκκλησίες από τον Άγιο Ιερώνυμο και τον Επιφάνιο της Κύπρου. Σύμφωνα με αυτό, ο αετός συμβολίζει τον Ευαγγελιστή Ιωάννη, ο λέοντας τον Μάρκο, ο άνθρωπος (ή άγγελος) τον Ματθαίο και ο μόσχος τον Λουκά. Για τον Ιωάννη, ο αετός επελέγη καθώς ο λόγος που χρησιμοποιεί είναι τόσο συγκλονιστικός, με τέτοιο πνευματικό περιεχόμενο, που μοιάζει με το πέταγμα του βασιλιά των πτηνών, του αετού.

Ο λέοντας, ο βασιλιάς των ζώων, είναι το σύμβολο του Ευαγγελιστή Μάρκου είτε γιατί το Ευαγγέλιό του ξεκινάει με τον Ιωάννη τον Πρόδρομο στην έρημο όπου ζουν λιοντάρια, είτε γιατί η βασιλεία του Χριστού συμβολίζεται με ένα βασιλικό ζώο, όπως το λιοντάρι. Για τον Ματθαίο η επιλογή του ανθρώπου σχετίζεται με το γεγονός ότι το Ευαγγέλιό του ξεκινάει με τη γενεαλογία του Ιησού Χριστού.

Τέλος, για τον Λουκά το μοσχάρι παραπέμπει στον βασιλιά των κατοικίδιων ζώων, καθώς ξεκινάει το Ευαγγέλιό του από τη λατρεία του παλαιού νόμου, κατά την όποια τα θυσιαζόμενα ζώα ήταν κατά κανόνα βόδια, όπως περιγράφεται και στη

θυσία του μοσχαριού από τον πατέρα του Προδρόμου, τον Ζαχαρία.